

Apunt

Aquesta biografia de Joan Baptista Cendrós escrita per Genís Sinca ha sortit a la venda fa tres dies i es presenta oficialment al Teatre Romea, que Cendrós va reactivar el 1967, demà, dia 23, a les 19.30 h. A càrrec de l'autor, de David Madí Cendrós, de l'editor Josep Lluch i del conseller de Cultura, Santi Vila.

Podem imaginar l'impacte que va provocar la bellesa morena, de cara allargada i perfil grec, gairebé de moneda i netament mediterrània, de Maria Rosa Jorba Sanz (Barcelona, 1922-2015), que tothom coneix com a senyora Cendrós, una nit de gener de 1946, quan l'home que es convertiria en el seu marit, Joan Baptista Cendrós i Carbonell (Barcelona, 1916-1986), l'empresari del mític postafaitat Floïd, s'hi va fixar per primera vegada des del pati de butaques del Gran Teatre del Liceu: en plena representació d'una òpera, després d'haver fet un parell de «xxt!», per demanar silenci cap a algú que xiuxiuejava en una de les llotges, es va girar directament per tornar a fer «xxt!», i llavors la va veure.

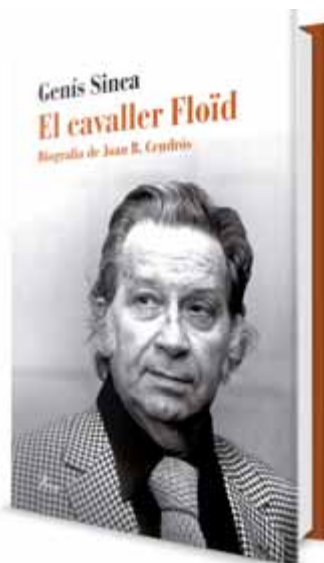
Ella s'estava en aquella llotja propera amb els pares, just d'on sortia el xiuxiueig que tant el molestava. Cada dijous, la noia anava al Liceu amb ells. J.B. Cendrós, sis anys més gran que la noia, acostumava a anar-hi amb algun amic, segurament amb un dels íntims com Jordi del Tarré. Va passar diverses vegades que Cendrós s'havia hagut de girar per fer que callessin, «xxt!», però cada cop que la veia, encara que l'albirava de lluny i ella no se separava dels pares, també era prou a prop per captar l'elegància, la distinció i fins i tot el posat una mica distant d'ella; Jorba adoptava aquell posat de suficiència que a vegades tenen les persones acostumades a moure's en ambients de societat. «Xxt!» Es tractava d'una noia de casa bona, però el que va fer que Cendrós digués a l'amic «aquesta noia m'agrada», i decidís passar a l'acció, va ser un altre detall: es va adonar que ella era especial per una naturalitat i actitud inusuals, un aire de senzillesa que desarmava i la diferenciava; enmig dels envellutats i dels recargolaments daurats del Liceu, «xxt!», Cendrós probablement es va adonar que era d'aquelles noies que no necessitaven maquillatge; com s'observa a les fotografies, tampoc li calia escarrassar-se gaire a l'hora de pentinar-se: igual que ara, normalment porta els cabells recollits amb una trossa; una qüestió pràctica que, malgrat tot, només fa que accentuar amb viva aquella naturalitat que no tan sols la fa propera de seguida, sinó impossible deludir; una presència que absorbeix i que atrau de manera instantània.

J.B. Cendrós, un jove empresari de 29 anys, aleshores ja literalment ric, dotat amb l'olfacte de la intuïció i el do infal·lible que en general posseeixen els que es dediquen a tasques comercials, va aconseguir el telèfon particular de la noia gràcies a un amic comú de Jordi del Tarré i dels Jorba, un fabricant de calçotets que va facilitar a Cendrós el número de la misteriosa noia de la llotja.

La senyora Cendrós, que en el moment

Cultura i locions

Genís Sinca publica a Proa l'apassionant biografia de J.B. Cendrós, empresari i patrocinador cultural marcat pels efluvis de la popular crema de massatge Floïd

EL CAVALLER FLOÏD
BIOGRAFIA DE
JOAN B. CENDRÓS
Genís Sinca

Editorial: Proa
Barcelona, 2017
Pàgines: 640
Preu: 20 euros

de començar a escriure aquest llibre depassa els 90 anys, és dolça com un sucre i plena de detalls encisadors, mostra d'aquella naturalitat que devia entusiasmar el xicot, com la senzillesa amb què porta aquestes sabates planes anomenades ballarines i que, malgrat l'edat, la fan semblar insòlitàment lleugera. Mentre em fa passar al rebedor del pis de la Bonanova, la seva expressió i franquesa es referma quan, tot d'una, m'assenyala un quadre de Miró, dedicat a J.B. Cendrós, i em diu: «Amb en Joan l'anàvem a veure sovint, en Miró, oi?» No ho comenta amb pedanteria, ni tan sols per buscar l'aprovació del visitant, sinó pel fet que li ha semblat adient explicar una anècdota que enriqueix notablement la visió de l'obra i del pintor mateix, de quan amb el seu marit el visitaven. J.B. Cendrós li va fer puntualment d'èdior. «Érem a casa seva [d'en Miró] i se'm va acudir preguntar-li d'on li venien tots aquests...» –assenyala els punts i les línies en el garbuix mironià del quadre–. «En Joan [Cendrós] em va clavar una mirada de reprovació, oi?», somriu, «però Miró, lluny d'ofendre's, va dir, "esperin", va sortir un moment i va tornar amb unes capses i uns pots de pintura, va estendre els cartrons per terra, es va descalçar i xof, xof, xof», fa, «va mullar-se els peus i va començar a fer dibuixos amb tot de petjades. Quan va haver acabat, em va mirar i es va posar el dit índex aquí, al front» –la senyora Cendrós l'imita–, «volent dir, ho veieu?, tot ve d'aquí. No va dir res més, només aquest gest, oi?». La senyora Cendrós també m'explica que, un cop al cotxe, de tornada a casa, el seu marit li havia recriminat que hagués preguntat a Miró d'on sortia tot allò, però tot seguit havia lamentat no haver-se endut els cartrons, que «segurament», afirma, «van anar a parar a les escombraries».

Mentre contemplem les obres d'art al rebedor atapeït de quadres, la senyora Cendrós fa lliscar les ballarines pel parquet. Comenta la jugada a la manera desimbolta d'abans: «Això és un Subirachs, oi?», destacant la relació d'amistat d'en Cendrós amb l'escultor. Sovint, acaba les frases amb aquest «oi?» tan significatiu, versió escurçada de la crossa expressiva «oi, eh??» que J.B. Cendrós, com es pot comprovar en alguna de les entrevistes per ràdio, deixava anar al final de les frases: Un «oi, eh?» que tothom qui el va conèixer recorda, així com un tic nerviós als ulls, un rebec momentani, també característic del personatge.

Cada detall, per petit que sigui, cada quadre, cada obra d'art amaga infinitat d'anècdotes, sovint vivències originals amb els artistes; qualsevol objecte, per més petit que pugui semblar, té una història viscuda i forma part d'un univers riquís-

sim de moments i personalitats, que ella explica al visitant amb un sentit molt acusat de pertinença: la senyora Cendrós no ho fa per un interès intel·lectual concret, ni tan sols pel valor artístic del quadre que es contempla, per exemple, sinó per un concepte elevadíssim d'amor i respecte per la pròpia història, cap a tot el que va viure amb el seu marit. Començant amb aquell «xxt» llunyà del Liceu, la vida d'aquesta senyora és una demostració reiterada i constant d'amor incondicional cap a Cendrós i la vida que van viure junts. «Aquest quadre és un Mercadé»; en cap moment no deixa de projectar l'estima indicible cap a l'home que va estimar, amb un sentit de passió i d'amor incondicional sorprenents, inherent a la seva manera de ser, i que és el mateix sentit de pertinença i d'amor amb què parla dels germans, o de les filles, dels nets, dels gendres, tot en el mateix sac i amb una tendresa i admiració tan franca i absoluta que fa que un cop hagi entrat al cercle hi quedi instantàniament circumscrit: un petit món de dinars, trobades familiars i celebracions, on el record de J.B. Cendrós i les anècdotes inacabables amb Miró, Dalí, Miller... es barregen amb una naturalitat total amb la notícia d'un besnet que acaba de néixer o una neboda que es casa; un món que, indefectiblement, gira al voltant d'ella: és el retrat d'una autèntica matriarca.

Cendrós, amb un sentit de la intuïció finíssim, se'n va adonar: va endevinar la qualitat protectora i familiar que s'amagava rere la imatge en aparença una mica tibada, entre la timidesa i la coqueteria, de la noia de la llotja; es va adonar a l'instant que ella segurament sabia entendre tantes coses, que s'hi subjugaria i que per això ella era especial; però sobretot, i el més important, que l'especial allí sobretot era ell, «xxt!»

Certament, el que Jorba va copsar des de la llotja amb els pares encara era més impactant. La imatge implacable d'un noi assegut al pati de butaques, vestit de vinti-un botó, un dandi d'uns trenta anys, l'esquena recta i el cap també sempre ben dret. Cendrós sobresortia de la resta de manera voluntària i conscient, un posat típic de l'empresari, que denotava un cert desafiament, una impressió d'altivesa i d'orgull innegables i demostració constant d'allò que se'n diria pedanteria. Es tracta, com passarà quasi sempre amb Cendrós, d'una posada en escena volgodament cinematogràfica, en aquesta ocasió accentuada per mirar d'atraure l'atenció del perfil de moneda que l'havia fulminat, encara més en percebre aquest sentit d'amor i respecte, d'abnegació i devoció innat cap a les coses que es tenen al voltant, la dignitat que ella posava en tot, barrejada amb aquella naturalitat innocent, a vegades

tor, que a començament del segle XX havia fet el salt de Valls a Barcelona, amb èxit, com a barber a l'escorxador de Sants i propietari d'una barberia anomenada Buenos Aires, al carrer Consell de Cent, on precisament els Cendrós s'havien inventat la crema de massatge de color taronja per a després de l'afaitat, el popular Floïd; el pare que havia dipositat i projectat en l'únic fill un somni de millora, amb el colofó d'una frase que sovint li repetia i que ho diu tot: «Vull que un dia tinguis una gran casa, amb minyona i zofer.» Una frase rotunda i una mica pel·liculera que, tanmateix, no tan sols s'havia d'acomplir, sinó que en el noi portava inscrita un altre repte, molt més elevat i profund, que és probable que Cendrós pare no hagués previst ni imaginat, tot i que íntimament va lligat amb la seva història i distingiria

Un anunci de Floïd dels anys cinquanta per als Estats Units i, a sota, una imatge de 1967: Pau Riera, J.B. Cendrós (amb les claus del Palau Dalmaes a les mans), Joan Vallvé i Lluís Carulla
CARLOS PÉREZ DE ROZAS / PROA

quasi infantil, que també li va saber veure; com fa ara, movent-se pel rebedor, quan m'ensenya la infinitat de fotos d'ell, que té col·locades al damunt de la tapa del piano, amb la il·lusió premeditada d'una nena que necessita mostrar el seu petit tresor: «Aquí en Joan amb Gore Vidal, oi?», «I amb en Carner». És un mausoleu en miniatura dedicat a l'home que li va robar el cor al Liceu, el xicot orfe de pare i hereu d'una empresa familiar de perfumeria emplaçada a la Nova Esquerra de l'Eixample, al carrer Rocafort. J.B. Cendrós semblava impulsat per un orgull mai vist, segurament resultat de l'ascens social i dels esforços que va protagonitzar el proge-

ni de la resta perquè es tractava d'una tasca arriscada i molt més valuosa i complicada que qualsevol altra: Cendrós, per sobre de tot, era un patriota. Un catalanista de pedra picada, valent, impulsiu, disposat a tot per a la supervivència de la cultura catalana, cosa que el faria protagonista d'episodis històrics que, a la vegada, el convertirien en un capdavanter de la lluita antifranquista, no tan sols per la seva inflexibilitat davant de qualsevol que s'oposés a la idea innegociable que tenia de la llibertat de Catalunya, sinó per la manera d'afrontar el repte, cara a cara quan calia i sense pensar-s'ho dues vegades. *